

‘Hier heb ik mijn hele leven voor gewerkt’

Peter Klashorst woont en werkt tegenwoordig in Cambodja. Daar exposeert de 53-jarige kunstenaar vanaf 14 januari in de voormalige Tuol Sleng-S-21-gevangenis zijn meest recente werk. Een gesprek over zijn eclectische oeuvre, zijn hang naar zelfdestructie en – hoe kan het ook anders – vrouwen.

tekst & beeld Michael Klinkhamer

Ik verlaat de aankomsthal van Phnom Penh International Airport. Uit een kluitje rondhangende Cambodjanen maken zich enkele figuren los, zwaaiend met bordjes: “*You need car, taxi, hotel? Where you go?*” Vanuit mijn ooghoek zie ik een gedrongen man staan, met indringende donkere ogen vanonder een zwart flaphoedje: Peter Klashorst. Na een korte, hartelijke begroeting rijden we per tuktuk de vroege avondspits in, op weg naar Klashorsts huis annex atelier. De kunstenaar woont en werkt downtown, in het uitgaansgebied waar de nacht geen einde kent en de tientallen barretjes namen hebben als Lucky, Bar 69, Darling-Darling en You Hot. Het stadsdeel ligt aan de indrukwekkende Mekongrivier en wordt begrensd door een fraai onderhouden boulevard. De bouwstijl is Frans koloniaal, die het gebied een bijna Zuid-Franse allure verleent.

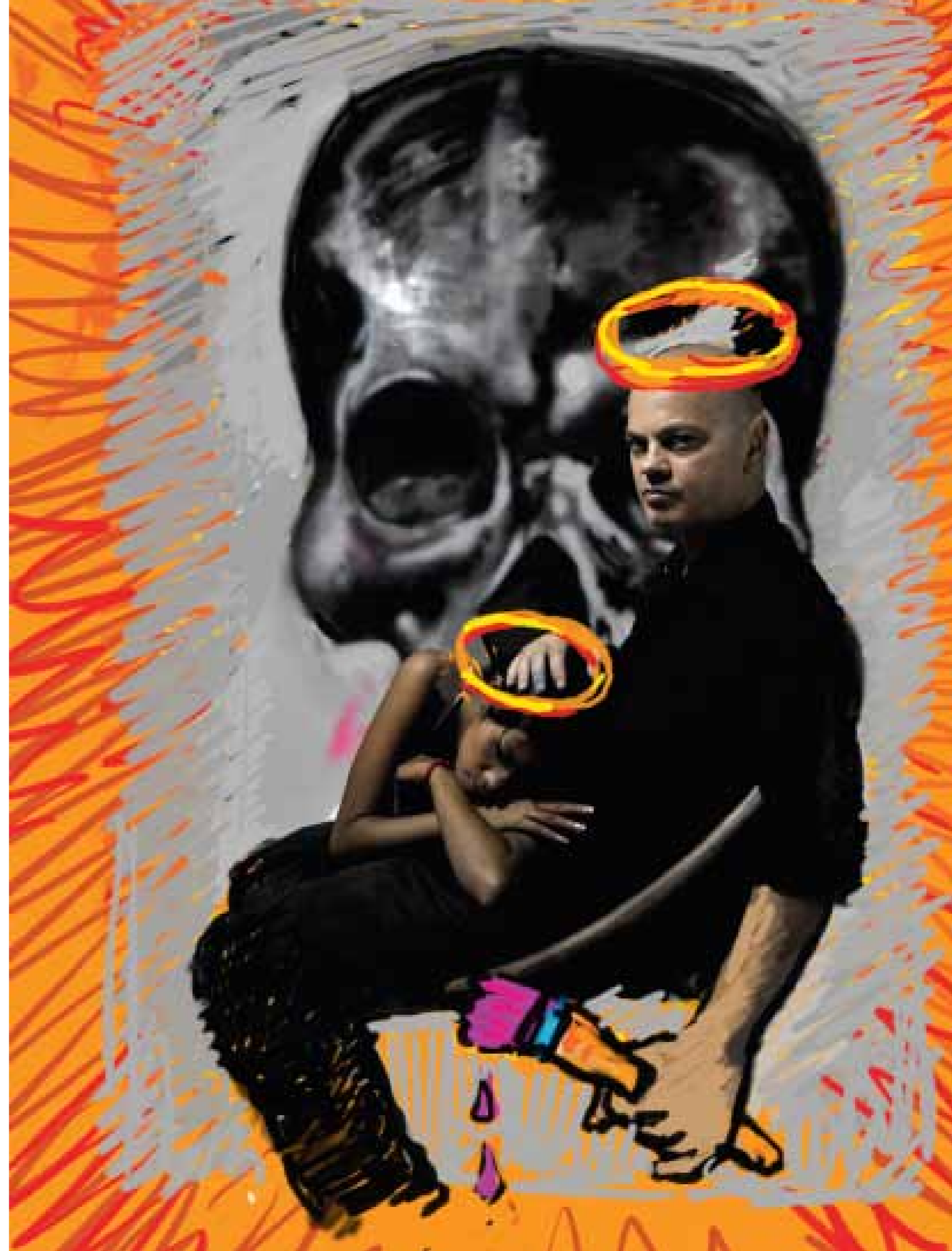
“Laten we eerst maar even wat drinken, toch?” zegt Klashorst. “Het bier is hier goed en de sfeer zit er altijd in.” Hij gaat me voor in een donkere, ijskoud gekoelde bar waar een twintigtal ‘hostessen’

ons vriendelijk welkom heten. “Proost en welkom in mijn stad,” zegt Klashorst na de eerste teug van zijn ijskoude bier, onverstaanbaar, terwijl slanke vrouwenhanden over ons heen beginnen te kroelen en onze nek en rug stevig masseren. “Let daar maar niet op hoor, zo gaat het hier gewoon,” zegt Klashorst. “Het is gewoon werk voor die meiden. Ze komen vanuit de sloppenwijken en het platteland hiernaartoe en verdienen op deze manier heel wat meer dan als ze in een fabriek of in een sweatshop iets vaags in elkaar zetten voor twee dollar per dag. Ik zit vaak in dit soort barretjes. **Meestal geef ik zo’n meisje wat dollars of een mobiele telefoon.** Natuurlijk, als je ook ‘iets anders’ wilt, dan is dat te regelen, al moet ik daar nu echt even niet aan denken. Trouwens, ik zie mijn meisjes hier ook meer als modellen voor mijn schilderijen, tekeningen, strips, films, mijn erotische foto’s; ze zijn een bron voor mijn beeldverhalen. Ik zie veel schoonheid en onschuld in hen. Op Facebook publiceer ik soms korte films van een paar vrouwen, kleine portretjes en culturele vertellingen. Denk je nu echt dat ik hier voor seks kom?

Ik neuk toch altijd en overal wel, daar gaat het mij niet om. Deze vrouwen hebben mij ook weer nodig om te praten en te rusten en wat geld los te krijgen, voor van alles. Ik ben daar makkelijk in, dat is altijd al zo geweest. Als ik weer wat poen heb, dan moet het op, en als er even geen geld is, dan helpen ze mij ook met gezelschap, eten of drank.”

Klashorst voelt zich duidelijk thuis in de Cambodjaanse hoofdstad, waar hij min of meer bij toeval is beland. “Ik pendelde eerst tussen mijn huizen en vrouwen in Azië en Afrika. Daarna woonde ik in Bangkok. Van mijn leven in Afrika was ik toen even genezen, daar werd het me te gevaarlijk. Ik werd steeds weer gearresteerd en zat dan in de bak terwijl de politie alles uit mijn huis stal. Hier in Azië is het toch wat normaler. Aziaten zijn totaal niet agressief. De Afrikanen in de *slums* wel – die vreten een witte jongen als ik op, zeker als ze geld aan iemand ruiken.”

Zo kwam ik dus in Bangkok terecht. Maar daar werd het me te duur en te braaf. Ik vond die welvaart eigenlijk een beetje ▶

► saai. Hier in Phnom Penh heb je een dorpe sfeer met een dikke rand van heftige armoede, corruptie en daarnaast ook extreme rijkdom. Hier is het ieder voor zich. Wat natuurlijk veel te maken heeft met de periode van de Khmer Rouge en de totale waanzin van zelfdestructie en broedermoord.”

Van 1975 tot 1979 vergreep de communistische Khmer Rouge zich aan de Cambodjaanse bevolking in een naïef opgezette communistische revolutie. In luttele jaren joeg het regime van Pol Pot het land naar de afgrond, ten koste van miljoenen doden. Als symbool van het bloedvergieten heeft de huidige Cambodjaanse regering in samenwerking met UNESCO van de voormalige Tuol Sleng-S-21-gevangenis een museum gemaakt, dat nu een van de grote trekpleisters van Phnom Penh is.

Klashorst: “Als je het nuchter bekijkt, is dat museum gewoon een vorm van exhibitionisme. Toch ben ik er tijdens een van mijn eerste bezoeken aan Cambodja maar eens gaan kijken. En toen realiseerde ik me dat het, zonder dat de Cambodjanen het zelf beseffen, ook een ‘kunstinstallatie’ is, zoals je in Nederland in een modern museum ziet. Het staat vol met heftige foto’s en instrumenten van die haat en de onvoorstelbare menselijke destructie.”

De plek inspireerde Klashorst tot de werken die hij in de voormalige gevangenis en martelwerkplaats gaat exposeren. “Ik maak een aantal doeken van twee bij anderhalf meter. Ik ben ook bezig aan een groot standbeeld voor de 14.000 tot 20.000 slachtoffers van de Khmer Rouge uit de Tuol Sleng-S-21-gevangenis. En ik werk samen met UNESCO aan een gedenkplaats en een monument voor de familieleden van de slachtoffers. Op de sokkel komen de namen van alle slachtoffers te staan.”

Voor de kunstenaar staat de geschiedenis van de Khmer Rouge niet op zichzelf. “Het is echt afschuwelijk wat ze daar in die gevangenis hebben uitgevreten. Maar ik beschouw die geschiedenis niet als een incident uit het verleden, zoals bijvoorbeeld de holocaust. Het is niet alsof dit soort geweld nu niet meer gebeurt. Er is altijd wel een macht die zich vergrijpt aan de verschoppelingen, een politieke of militaire macht die uitbuit, vernedert en martelt als je even pech hebt om aan de verkeerde kant te zitten van de lijn. Kijk maar naar Irak, Afghanistan, Iran, Israël, enzovoort. Daarom is dit werk ook een actueel en

heel persoonlijk statement. Ik kom soms nog even in Nederland, en daar gaar het ook steeds meer die kant op. Het nummeren en opsluiten, registreren en fotograferen van totaal onschuldige mensen. Met als enige doel om ze daarna zo snel mogelijk te laten verdwijnen uit Nederland.”

Klashorsts ogen schieten vuur nu hij een gevoelig onderwerp aansnijdt. “Het klinkt misschien als een zwaar aangezet statement, maar mijn eigen dochter zit nu wel vast in een hok, samen met haar moeder, met de deuren potdicht. Mijn familie zit nu in Asielzoekerscentrum Ter Apel, in die afschuwelijke noordelijke koude woestijn van de Nederlandse repressie. Het is wel mijn dochter, een Amsterdams meisje, al is ze dan geboren in Kenia. Ze heeft een Nederlands paspoort. Onze regering sluit dus inmiddels ook al eigen ingezetenen op!

“Mijn dochter is vijf. Terwijl wij hier zitten te praten, is zij opgesloten met een van mijn ex-vrouwen uit Kenia, voor wie ik ooit moslim ben geworden. Zij komt soms met mijn dochter over naar Nederland, als ik daar ben om in Nederland zaken te regelen en kunstwerken te verkopen. Of mijn strips uit te laten geven. Ik kan mijn kinderen toch wel zien in Nederland? Hoe ingewikkeld is dat? Blijkbaar is dat al genoeg voor mijn gezin om in de gevangenis te belanden.

“Ik moet haar eruit krijgen. Het Nederlandse vreemdelingenbeleid is een keihard systeem, zonder mededogen. Als ik daar in Ter Apel aan de gevangenisdeur kom om haar te bezoeken, dan lachen ze me uit en krijg ik een formulier met bijna tweehonderd achterlijke vragen mee. Zoek het maar uit met je dochter, Klashorst!

“Mijn dochter moet ook naar school, maar leert nu hoe je moet overleven in een land als Nederland, via de onderkant van die prachtige rechtsstaat. Terwijl ook de leerplichtambtenaar mij nu wil beboeten omdat ze niet meer op school komt! Waanzin... Nee, ze zit in de bak, vertelde ik aan die ambtenaar. Ze weten niets van elkaar, die instanties. Het is een bijna onneembare vesting van bureaucratie. Die uitzetcentra zijn een immorele schande. Nederland is het hardst van alle Europese landen. Nu met die PVV en Wilders aan de macht zullen ze het allemaal nog wel veel ‘beter en sneller’ aanpakken om mijn moslimfamilie het land uit te trappen.”

Klashorsts betoog wordt onderbro-

Klashorst exposeert in de voormalige martelwerkplaats

ken door de ringtone van zijn mobieltje. “Wacht even, telefoontje. Ja? *No baby, I am working now. No, working. I can not meet, no. I'm with a journalist working and then painting. Listen, I am no tourist, okay?*”

Vroeg in de nacht loop ik de trappen op naar Klashorsts atelier, gevestigd in een grote etage met een ruim opgezet dakterras. De straatverlichting werpt een zachtgele gloed over de zwoele, tropische, geurende en altijd in beweging zijnde stad. Een licht verkoelende bries blaast door de straten.

Klashorst is aan het werk en bovendien

in het gezelschap van een nieuwe Cambodjaanse vriendin en model. Klashorst staart naar de grote doeken die verspreid langs de muur staan en werkt, gewapend met een spuitbus, steeds kortstondig aan verschillende doeken. Met dansachtige bewegingen brengt hij korte zwarte lijnen, snelle strepen en kleuraccenten op de doeken aan.

“Deze serie schilderijen van de gemartelde en vermoorde slachtoffers van de Khmer Rouge is op de authentieke historische foto’s geïnspireerd,” vertelt Klashorst al werkend. “Morgen gaan we naar de Tuol Sleng-gevangenis, dan begrijp je

beter wat ik bedoel en waar dit werk voor staat.”

De Tuol Sleng is de oude Tuol Svay Prey-hogeschool die in 1975 door de Rode Khmer werd overgenomen voor gebruik door de speciale veiligheidsdienst van Pol Pot. Het gebouw werd door deze dienst gebruikt als gevangenis (S-21) en martelkamer. **Hoeveel gevangenen er precies binnen deze muren hebben gezeten, is onbekend.** Schattingen lopen uiteen van 14.000 tot 20.000 mensen.

“Het is een verhaal dat eigenlijk al heel lang in me zit,” vertelt Klashorst terwijl we de volgende dag door de hol klinkende

voormalige martelkamers lopen en halt houden bij de primitieve houten martelapparaten. “Als kind liep ik ook mee in de anti-Vietnam-demonstraties,” vertelt Klashorst. “Toen ik dus eenmaal in Phnom Penh kwam, raakte die geschiedenis me heel sterk, waarschijnlijk omdat ik zelf in Afrika voor langere tijd zat opgesloten. Maar ook eigenlijk al vanuit het verleden, van mijn vader die in een kamp zat in Polen, tijdens de oorlog. Die ouwe, inmiddels 92 jaar oud, heeft allerlei kamptrauma’s waar hij nooit echt helemaal van los is gekomen. In dat opzicht was ik al van jongs af aan opgescheept met een ►

In de zaal van het voormalige martelcomplex staan honderden schedels van vermoorde Cambodjanen opgestapeld

► zwijsend trauma binnen mijn familie. En nu komt daar nog de Nederlandse context van die uitzettingscentra bij.

“Na mijn eerste bezoek aan de Tuol Sleng-gevangenis rolden de tekeningen, schetsen en schilderijen eigenlijk vanzelf uit mijn kwast. Ik heb de originele foto’s, die hier gedeeltelijk aan de muur en in die vitrines tentoon zijn gesteld, als uitgangspunt gebruikt. Bij het museum personeel en de directie kregen ze in de gaten dat ik er mee aan het werk was. Vervolgens werd ik benaderd door UNESCO. Om iets te mogen doen in het museum heb je natuurlijk toestemming nodig van de minister van cultuur of zo. Die is nu afgegeven, via UNESCO, en nu ga ik hier op de bovenverdieping mijn werk exposeren.”

Rond de tijd van de tentoonstelling zijn er ook eindelijk de langverwachte uitspraken van het Cambodjaanse oorlogstribunaal. Dat maakt het verwerkingsproces van de slachtoffers en de straffen voor de voormalige Khmer Rouge-leiders en beulen zeer actueel.

Klashorst: “Maar een handjevol mensen heeft deze gevangeniservaring overleefd, hooguit zes of zeven mensen. Zij en hun familieleden krijgen hier geen enkele aandacht, geestelijke hulp of financiële steun. Het leven gaat door en er sterven hier regelmatig nog grote groepen mensen, zoals onlangs op die brug over de Mekong. Hup, driehonderd doden en plus nog veel meer gewonden. De volgende dag is alles opgeruimd en gaat het leven weer gewoon door.

“Ik werk nu nauw samen met een van de overlevenden, Chom Mey. Die man komt nog dagelijks in de S-21-gevangenis,

elke dag met zijn brommertje om twee uur. Hij is dus nooit echt vrijgekomen. Ik praat met hem en kom zo meer en meer over die tijd en het leven ten tijde van de Khmer Rouge te weten.”

Klashorst is zich ervan bewust dat zijn Cambodjaanse werk bij sommigen scepsis zal oproepen. “Ik sta nog altijd bekend als die blotevrouwschilder. Na duizenden schilderijen van allerlei naakte dames, die ook allemaal een persoonlijk verhaal hebben – en ik ga daar dan ook diep, letterlijk heel diep op in – kreeg ik daar eigenlijk wel genoeg van. Na letterlijk duizenden van die verhalen en aansluitende, soms slopende affaires, word je daar heel moe van. **Het voordeel bij het maken van deze portretten is dat die mensen dood zijn.** In mijn atelier staan nu de doeken die min of meer af zijn en staren die dode ogen mij aan. Ik voel daarbij wel een emotionele druk. Want wanneer ik iemand schilder, word ik ook die persoon. Als iemand een zenuwtic heeft bijvoorbeeld, dan krijg ik die ook. Maf, niet?”

“Mijn manier van schilderen is geen -isme. Ik ben helemaal los van die Amsterdamse kunstwereld. Al jaren geleden ben ik uit die incestueuze wereld gekropen. Dat komt mijn werk alleen maar ten goede. Ik voel me onafhankelijk. Het is niet gemakkelijk, maar ik ben wel helemaal mijn eigen man, werk niet voor ‘de markt’, die ingedutte kunstscene. Die heeft mij sowieso nooit geboeid. Ik moest er eigenlijk nooit iets van hebben. Of ik nu in het Stedelijk Museum hing of ergens in een galerie in New York.

“Ik schilder liever onafhankelijk vanuit

de jungle, *the heart of darkness*, om het zo maar eens te stellen. Wat al die commerciële kunsttypes er van vinden, boeit me niet. Een serie portretten als deze is qua stijl vast al eens eerder gedaan. Die met spuitbus gemaakte hersengolven voegen er een abstract element aan toe. Ik word één met de verf, de spuitbus en het doek en transformeer dan mee in het schilderij. Als ik schilder, zit ik soms geestelijk compleet vast, alsof ik in een van die kleine cellen die ze hier in de Tuol Sleng hebben zit. Letterlijk! En voel ik de pijn en wanhoop die hier tussen deze muren heeft rondgewaard. Ik hoop dat de bezoekers dat straks ook zullen voelen, en dat de slachtoffers op een of andere manier weer tot leven zullen komen.”

Klashorst kijkt me vragend aan. “Dit kunstproject is mijn bestemming geworden, zo voelt het. Hier heb ik eigenlijk mijn hele leven voor gewerkt.”

We lopen samen zwijsend door de zalen van het martelmuseum en willen net vertrekken als er een tropische stortbui losbarst. We vluchten snel terug naar een van de zalen van het museum. In een naargeestige hoek van de zaal staat een vitrine, volgestapeld met schedels die ons aanstaren. Lege bruine oogkassen en de doorboorde schedels van een vermoorde generatie kansloze Cambodjanen. Terwijl ik huiver en een rilling van afschuw onderdruk, is Klashorst via zijn mobieltje alweer in gesprek met een van zijn nog springlevende modellen. “*Yes! What baby? You need phone again? Why? I gave you one yesterday. You lost it... Okay. We talk later, I am busy now. Yes, working. No, not with her, no. No, working with Holland journalist, okay?*” |

